

URTX

QUAN LA FOTOGRAFIA FA HISTÒRIA.  
LES BRIGADES INTERNACIONALS A TÀRREGA. MAIG DEL 1938.

---

Jaume Ramon i Solé

## QUAN LA FOTOGRAFIA FA HISTÒRIA. LES BRIGADES INTERNACIONALS A TÀRREGA. MAIG DEL 1938.

### **Abstract**

Las Brigadas Internacionales fueron unas unidades militares formadas a partir de cerca de 40.000 jóvenes voluntarios de 52 países de todo el mundo, la mayoría de ellos de ideología comunista, que combatieron al lado del Ejército Popular de la República Española durante la Guerra Civil Española. A partir del material audiovisual realizado por la unidad fotográfica de la "XVª Brigada Internacional Abraham Lincoln", ha sido posible recuperar la historia el establecimiento y el paso de dicha Brigada en mayo de 1938 por las tierras de Tàrrega, así como en las de la Segarra i del Urgell, durante la Batalla del Segre. A través de dichas imágenes, hoy accesibles online en la web del archivo "Abraham Lincoln Brigade Archives", de la Biblioteca de la Universidad de New York, hemos podido localizar los lugares donde fueron hechas, así como la identidad de los brigadistas americanos de dicha brigada. Asimismo, dichas imágenes han permitido localizar las tumbas intactas, una de ellas anónima, del teniente estadounidense William Mitchell Digges i del soldado Juan Medina Palmero en el cementerio de Tàrrega. Sirva este reportaje sobre un aspecto puntual de la Guerra Civil, para preservar, recordar, dignificar y honrar las miles de víctimas que todavía hoy reposan el olvido de nuestra memoria histórica.

*The International Brigades were military units made up about 40,000 young volunteers from 52 countries around the world, most of them ideologically communists, who fought alongside the Popular Army of the Spanish Republic during the Spanish Civil War.*

*Based on audiovisual material produced by the photographic unit of the XV Abraham Lincoln International Brigade, it has been possible to reconstruct the history of the establishment and passage of this brigade through the area of Tàrrega, as well as the Segarra and Urgell districts, during the Battle of the Segre in May 1938.*

*We have been able to locate the places where they through these images, today accessible online on the web of the Abraham Lincoln Brigade Archives in the Library of the University of New York, were taken, as well as the identity of the American volunteers in the brigade.*

*Likewise, these images have allowed the intact tombs, one of them anonymous, of the American lieutenant, William Mitchell Digges, and the soldier, Juan Medina Palmero, to be located in the Tàrrega cemetery.*

*This report looks into a specific aspect of the Civil War, to preserve, remember, dignify and honor the thousands of victims who still today lie outside our historical memory.*

### **Paraules clau**

XVth. International Brigade Abraham Lincoln, XV. Brigada Internacional, Guerra Civil, Front de Balaguer.....





**Foto 2: Sergeant Harry W. Randall, Jr. Brigade Photographer, December 1937.** The 15th International Brigade Photographic Unit Photograph Collection; ALBA Photo 11; ALBA Photo number 11-0932. Tamiment Library/Robert F. Wagner Labor Archives. Elmer Holmes Bobst Library, 70 Washington Square South, New York, NY 10012, New York University Libraries.

**Foto 3: William Susman, May 1938.** The 15th International Brigade Photographic Unit Photograph Collection; ALBA Photo 11; ALBA Photo number 11-0024. Tamiment Library/Robert F. Wagner Labor Archives. Elmer Holmes Bobst Library, 70 Washington Square South, New York, NY 10012, New York University Libraries.



a aquest arxiu i que té la virtut de poder-se consultar íntegrament en línia a: [http://dlib.nyu.edu/findingaids/html/tamwag/alba\\_photo\\_011/alba\\_photo\\_011.html](http://dlib.nyu.edu/findingaids/html/tamwag/alba_photo_011/alba_photo_011.html) Un altre brigadista imprescindible per a la recuperació històrica dels arxius de l' Abraham Lincoln fou William Susman, també conegut per William Robert Ellis, nom que va utilitzar durant la guerra. Gràcies a ell i a Harry Randall es va crear a mitjans dels anys 1990 l'arxiu Abraham Lincoln Brigade Archives.

A principis del 1938, la XV Brigada es trobava defensant el front de Terol quan, el dia 9 de febrer, les tropes franquistes van iniciar l'Ofensiva de l'Aragó. L'atac dels facciosos va provocar que bona part de les tropes de la XVth. International Brigade quedessin aïllades de la resta de la divisió, i es van trobar emboscades entre les tropes franquistes i el riu Ebre. El comandant màxim de les brigades, Robert Hale Merriman, va morir durant l'ofensiva i Ernest Hemingway s'hi va inspirar a la seva novel·la ambientada a la guerra civil, *For Whom the Bell Tolls* (Per qui toquen les campanes).

Els brigadistes internacionals que no van morir en combat o ofegats al riu, van ser fets presoners, executats d'un tret al cap i enterrats en fosses comunes. Els qui van poder creuar l'Ebre, van arribar desmoralitzats i exhaustos a la rereguarda republicana. La gran derrota i desbandada de les forces republicanes va culminar amb l'arribada a la mar Mediterrània de

les tropes de Franco, que ocupaven Vinaròs el 15 d'abril del 1938. Aquest fet va suposar el partiment en dos de la zona republicana, i l'aïllament de Catalunya de la resta de l'Espanya republicana. Al mateix temps, l'ofensiva franquista al llarg del Segre va aconseguir prendre Lleida el 4 d'abril, així com, al cap de pocs dies, Balaguer i Tremp.

La paralització de l'ajut soviètic i internacional a la República, i la no intervenció de les potències democràtiques europees, els abocava a una derrota imminent. Amb tot, el dia 22 de maig del 1938 s'inicià una ofensiva republicana per recuperar el cap de pont de Balaguer i arribar fins al Cinca amb l'objectiu de contactar amb la divisió republicana encerclada a la vall de Bielsa. Durant la Batalla de Balaguer, el primer bateig de foc i sang de la lleva del biberó, en la línia que va de la Sentiu a la carretera de Balaguer a Tàrrrega i al Pedrís, les pèrdues humanes d'ambdós bàndols van ser esgarrifoses, però el front no es trencà. El dia 29 de maig l'exèrcit republicà va deturar l'ofensiva.

En aquest context històric, part de la 35a. Divisió i la XIII i la XV Brigades Internacionals arriben a Tàrrrega i s'estableixen en situació de reserva durant unes setmanes del mes de maig i juny del 1938. En aturar-se l'ofensiva de Balaguer, al cap d'uns dies tornen a la seva base de Marçà, prop de Falset, per tal d'estar a punt altre cop per a la decisiva i tràgica Batalla de l'Ebre que s'iniciaria el dia 25 de juliol de 1938.



És durant aquesta estada a Tàrraga quan trobem una curiosa imatge on surten Harry Randall i William Susman junts. Apareixen a la fotografia presa des de l'Hort del Toló el maig del 1938 amb la vista de Tàrraga al fons: és la foto 4, coneguda com a "Some of the Comisariat" en la qual a més hi trobem també uns personatges amb una biografia molt interessant:

El primer brigadista dret per l'esquerra és el pintor muralista mexicà Antonio Pujol Jiménez, *Abel* (1913-1995), que fou membre de la Liga de Escritores i Artistas Revolucionarios de Mèxic. A la tornada a Mèxic va treballar al costat del muralista i pintor valencià Josep Renau Berenguer. Pel maig de 1940, va participar junt amb el pintor mexicà David Alfaro Siqueiros en l'intent d'assassinat de Lev Trotski a Ciutat de Mèxic. Pablo Neruda, cònsul de Xile a Mèxic, el va ajudar a fugir fins a Santiago de Xile i fins al 1960 no va tornar a Mèxic. Era fill d'un immigrant mallorquí d'Andratx i d'una mexicana.<sup>4</sup>

El segon brigadista dret per l'esquerra és William Susman (àlies Bill Elis), (1915-2003), jueu, de New Haven - Connecticut, que, com hem dit abans, fou un dels impulsors dels arxius ALBA (Abraham Lincoln Brigades Archives). Gràcies a ell podem disposar en línia de les fotografies que avui reproduïm. L'any 1977 al tornar a Barcelona, digué : "Vaig seure en silenci en un banc

de la plaça de Catalunya i vaig començar a plorar sense saber per què". Fou a Tàrraga on va viure en primera persona la mort del seu company, el tinent William Mitchell Digges, que descansa al nínxol 1.040 del cementiri de Tàrraga.

El tercer brigadista començant per l'esquerra és el comissari Saul Wellman (Foto 6), (1913-2003), jueu, de Nova Jersey; durant la Segona



**Foto 4: "Some of the Comisariat". Tàrraga, Maig 1938.**

(Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_1060).

**Foto 5: Antonio Pujol, Comisariado, September 1938.**

The 15th International Brigade Photographic Unit Photograph Collection; ALBA Photo 11; ALBA Photo number 11-0240. Tamiment Library/ Robert F. Wagner Labor Archives. Elmer Holmes Bobst Library, 70 Washington Square South, New York, NY 10012, New York University Libraries.

<sup>4</sup> La odisea de la Brigada Abraham Lincoln: Los norteamericanos en la Guerra Civil Española, Peter N. Carroll, Ediciones Espuela de Plata, 2 de juny 2015 - Saul Wellman

**Foto 6: Saul Wellman, Political Commissar of the MacKenzie-Papineau Battalion, February 1938.** The 15th International Brigade Photographic Unit Photograph Collection; ALBA Photo 11; ALBA Photo number 11-0952. Tamiment Library/ Robert F. Wagner Labor Archives. Elmer Holmes Bobst Library, 70 Washington Square South, New York, NY 10012, New York University Libraries.



**Foto 7: John Gates, XV Brigade Commissar, May 1938.** The 15th International Brigade Photographic Unit Photograph Collection; ALBA Photo 11; ALBA Photo number 11-0972. Tamiment Library/ Robert F. Wagner Labor Archives. Elmer Holmes Bobst Library, 70 Washington Square South, New York, NY 10012, New York University Libraries.

Guerra Mundial va ser ferit de gravetat a la batalla de les Ardenes i va quedar invàlid. Com a molts altres brigadistes americans, el seu passat comunista li va costar la retirada de la pensió de ferit de guerra per part del govern del seu país. El brigadista amb gorra militar i corbata negra, que es troba dret al centre de la fotografia, és el Comissari Polític de la XV Brigada, John Gates (Foto 7) (nascut a Solomon Regensriet, 1913-1992), jueu, de New York City. Fou un dirigent estricte i disciplinari. En tornar als USA fou un destacat dirigent de l'American Communist Party, i editor en cap fins a l'any 1957 del diari del Partit, *The Daily Worker*.

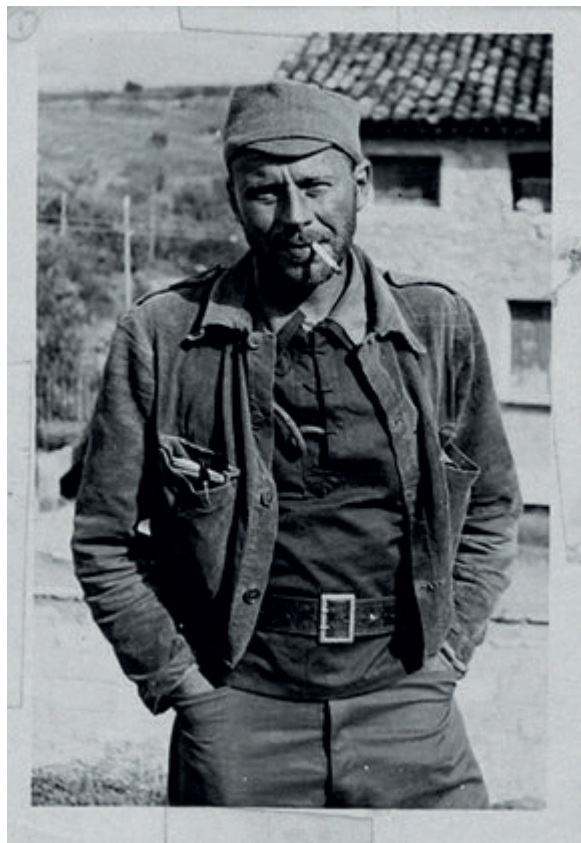
Va publicar el llibre *The Story of an American Communist* l'any 1958, on explica la seva vida fins després de plegar del Partit Comunista Americà. La seva posició contrària a les polítiques de Nikita Khrushchev i la repressió de la revolta hongaresa per part de la Unió Soviètica van provocar que el partit el fes fora del diari. Al capítol dedicat a la Guerra Civil, no ens explica que aquells dies del maig del 1938 a Tàrrrega van ser tràgics i convulsos per a la XV Brigada. En Gates es va veure involucrat en l'execució de dos companys del batalló per desertió: Paul White i Bernard Abramofsky, la qual cosa va causar una forta dissidència dins de les seves files, i es va veure obligar a demanar perdó i a anunciar que no s'executaria ningú més.

John Gates ens explica que les Brigades Internacionals van ser el primer cos armat a la història en què oficials de raça negra comandaven unitats compostes per soldats de raça blanca, i com tots plegats lluitaven junts en igualtat de condicions. També és interessant llegir la història de quan abans de la guerra, el Partit Comunista d'Amèrica es va introduir amb èxit entre la població negra del sud dels Estats Units, amb la iniciativa de la defensa del dret d'autodeterminació de la "Negro Nation", als estats anomenats del "Black Belt" (Cinturó negre), amb el reconeixement del dret a la separació de la "Nació Negra" dels Estats Units, si la població local així ho desitjava.<sup>5</sup>

A la dreta de John Gates tenim el brigadista americà d'origen finlandès Frank Rogers (Foto 8), i al seu costat el brigadista americà Harry Lichter, de Wisconsin.

El darrer brigadista de dalt a la dreta és el cap de la Unitat Fotogràfica, Harry Randall (1913-2012), de Spokane, Washington. Ell fou qui va portar sa i estalvi tot l'arxiu fotogràfic de les brigades fins a Nova York el desembre del 1938. Durant la segona guerra mundial va fer de corresponent fotogràfic a Europa, i més tard s'especialitzà en la producció, edició i direcció de films mèdics. Com hem dit abans, va fer donació del seu arxiu a la Biblioteca de Nova York i va fer

<sup>5</sup> John Gates *The Story of an American Communist*. Ed. Thomas Nelson & Sons. New York 1958. Pag. 106 - 108.



**Foto 8: Frank Rogers, Commissar, MacKenzie-Papineau Battalion, May 1938.**

The 15th International Brigade Photographic Unit Photograph Collection; ALBA Photo 11; ALBA Photo number 11-0970. Tamiment Library/ Robert F. Wagner Labor Archives. Elmer Holmes Bobst Library, 70 Washington Square South, New York, NY 10012, New York University Libraries.

**Foto 9: "Alvah Bessie, Lincoln-Washington activist". Abril 1938.**

(Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_0176).

**Foto 10: "Troops of 15th International Brigade on march".**

Tàrrega Maig 1938. (Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_0892). Actual carrer Sant Pere Claver.

possible la divulgació del material fotogràfic de la XV Brigada.

Dels quatre brigadistes asseguts, el primer per l'esquerra és el comissari americà Milton Gale, de Miami, i al seu costat, Morris Goldstein de Brooklyn, el tercer assegut amb camisa blanca és el brigadista britànic Maurice Miller (1916-1938), de Hull - Anglaterra, que moriria tres mesos més tard al turó 666 de la serra de Pàndols en plena batalla de l'Ebre. Al seu costat i més a la dreta, hi ha el també britànic Harry Dobson, de Rhondda, País de Gal·les, mort el 28 de juliol del 1938 a prop de Gandesa en l'ofensiva de l'Ebre.

De l'estada a Tàrrega de la XV Brigada Internacional, en tenim altres testimonis escrits i també d'orals: persones de Tàrrega que ho van deixar escrit com és el cas del diari de Josep Flaquer o per fonts orals com seria el testimoni de Pilar Minguell que recorda com a casa seva, al carrer de Dalt del Talladell, s'hi va establir el comandament de la XV Brigada, i que molt a prop d'allí, a la pallissa de cal Groguet, els oficials de la Brigada hi tenien la quadra amb els cavalls. També recorda que l'oficial de casa seva era polonès.

Un altre testimoni és Alvah Bessie (Foto 9), guionista de Hollywood i brigadista nord-americà que, en el seu "Spanish Civil War Notebooks" 2001 publicat per la University Press of Kentuc-

ky, parla de la seva estada a Tàrrega al maig del 1938 amb la XV Brigada Internacional.

*"But this week there have been large-scale movements of troops and artillery through here, toward Lerida - 40 miles away. This a.m. there are tangible and audible signs of activity - heavy artillery all morning in the distance and a squadron (12) of our planes flew over the town of Tarrega- apparently waiting for something to happen. We spent the night in pens - wall-enclosed and filled with straw - the day in the nearby fields. Rifle and m.g. (machine gun) practice, infiltration etc.."*

*"Aquesta setmana hi ha hagut grans moviments de tropes i artilleria a través d'aquí i en direcció cap a Lleida - a 40 milles de distància. Aquest matí hi ha signes tangibles i audibles d'activitat - se sent lluny artilleria pesada durant tot el matí i un esquadró (12) dels nostres avions van volar sobre la ciutat de Tàrrega -pel que sembla esperant que alguna cosa succeeixi. Passem la nit en corrals - closes tanca-des i plenes de palla- i al de dia pels camps propers. Rifle i M.G. (Machine Gun), infiltració, etc..."*<sup>6</sup>

També es queixa de la mala alimentació: "És evident que el país s'està sacrificant molt per abastir-nos amb armes, i que impera una greu situació en matèria d'aliments. Des que estem aïllats del sud, el cafè ja no és dolent, sinó que ja no és ni cafè, és xicoira".

<sup>6</sup>Dan Bessie: *Alvah Bessie's. Spanish Civil War Notebooks.* The University Press of Kentucky. 2002.



**Foto 10: “Troops of 15th International Brigade on march”. Tàrrrega Maig 1938.** (Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_0892). Actual carrer Sant Pere Claver.

**Foto 11: “Troops of 15th International Brigade on march”. Tàrrrega, Maig 1938.** (Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_1274). Al fons les psicines i el Maset.

Li va tocar viure en primera persona l’ofensiva republicana de la batalla de l’Ebre, el sacrifici de molts joves voluntaris i la posterior desfeita de la seva Brigada Internacional davant les tropes franquistes a Gandesa. Des de la cota 666 de la serra de Pàndols, descriu l’infern que aboca a una mort heroica i absurda centenars dels seus companys americans i britànics. Alvah Bessie escriu amb amargor la retirada de les seves posicions, el 25 de setembre del 1938, a les darreries de la Batalla de l’Ebre: “Una pàgina sense glòria marcarà el final de la gloriosa XV Brigada, una pàgina de rendició, pànic i deserció.....”.

Fou a causa de l’entrevista amb l’escriptor francès André Malraux, “antifeixista apassionat i amant dels avions”, que Alvah Bessie va publicar al *Brooklyn Daily Eagle*, que va deixar de treballar al diari. Des d’aquell moment es va

abocar a la causa de la República, i a principis del 1938 va arribar a Espanya a lluitar amb les Brigades Internacionals.<sup>7</sup>

Però amb tot, la font més valuosa d’informació històrica són les fotografies fetes per la Unitat Fotogràfica durant la segona quinzena de maig del 1938:

Les fotografies 10 i 11 estan fetes a l’actual carrer de Sant Pere Claver, mirant en sentit Tàrrrega la primera i en sentit Maset la segona. L’arxiu les anomena “Troops of 15th. International Brigade on march”. A l’esquerra de la primera hi ha la farinera dels Molinets, al fons a la dreta la farinera Vella, i a l’extrem dret superior al fons hi distingim el mur i la cantonada de l’edifici de l’actual Col·legi Jacint Verdaguer i les cases del carrer de les Eres. A la fotografia 3 veiem al fons la zona del Maset.



La fotografia 12 és del brigadista Lieutenant Solomon Rosenblum (àlies Sol Rose), jueu de Nova York, al pont de l’Ondara amb la silueta de la Farinera Vella, la baixada als safarejos i la costa en direcció cap al Pati. Va morir en combat a Gandesa quatre mesos després, al setembre del 1938 durant la batalla de l’Ebre.

A les fotografies 13 i 14 hi veiem, en dos punts diferents de la Plana, als brigadistes negres nord-americans Larry Dukes de East St. Louis, Illinois (1918-1981) i Jefferson Wideman de Philadelphia (1907- ....)

<sup>7</sup> Jordi Martí-Rueda: *Tocats pel vent. Cinc històries humanes de les Brigades Internacionals i la Guerra Civil*. Col·lecció Guimet. Pagès Editors. Lleida 2014. Pag. 143





**Foto 12: "Lieutenant Solomon Rosenblum (Alias Sol Rose), Adjuntant, MacKenzie-Papienau". Tàrrega Maig 1938.**

2.- "Troops of 15th International Brigade on march". Tàrrega Maig 1938. (Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_0035). El pont de l'Ondara i el carrer Joan Maragall.

**Foto 13: "Lawrence Dukes, MacKenzie-Papienau, Company 1". Tàrrega Maig 1938.**

(Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_0034).



**Foto 14: "Jefferson Widemoan of Vigilancia, 15th International Brigade". (Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_0032).**

La fotografia 15 és del brigadista Owen Smith de Moore, Montana (1909-1994), a tocar de les antigues piscines de la Plana i a la foto 16 podem veure una filada de brigadistes a punt per banyar-se a les antigues piscines municipi-

pals, acabades de construir a la Plana, com a obra pública municipal per donar feina al gran nombre d'aturats a causa de la guerra. Al fons veiem el turó del Maset del Calces.

**Foto 15: "Owen Smith of Operaciones (Operations)". Tàrrega Maig 1938.**

(Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_0973). Les piscines municipals.



**Foto 16: "Swim and change of colthes for 15th International Brigade". Tàrrega Maig 1938.**

(Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_1392). (Moscow negative Number 5/191/93).

**Foto 17: “Captain David Kamy”.**  
**Tàrrega Maig 1938.**  
 (Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_0969).



La fotografia 17 és del capità David Kami, voluntari israelià d'Eretz i militant del Partit Comunista de Palestina. Durant la Segona Guerra Mundial va formar part de la xarxa d'espionatge soviètic a França "L'Orquestra Roja". Fou detingut, torturat i mort a mans de la Gestapo. (8)

Batalló Botwin de les B.I. es va formar amb 400 israelians procedents de Palestina. Gairebé cap presoner jueu va sobreviure en mans del bàndol facciós. Després de fer-los despullar, els qui estaven circumcidats eren fotografiats i executats. Caure presoner, ser estranger, jueu i comunista significava ser home mort.

El 45% del brigadistes de Polònia, i el 38% de brigadistes dels USA eren d'origen jueu. El 50% de metges de les brigades també eren jueus i el

Observem dues fotografies del quarter general del comissariat de la 15a. Brigada a Tàrrega. A

**Foto 18: “15 th International Brigade Estado Mayor (Headquarters).**  
**Tàrrega Maig 1938.**  
 (Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_1516).



<sup>8</sup> Arno Lustiger: *Shalom libertad: Judios en la guerra civil española.* Flor del Viento Ediciones. 2002. Pag. 429.



**Foto 19: “José Maria Varela (Assistant Commissar of 15th. International Brigade), José María Sastre (Comissar of 35th Division) with 2 delegates from French Confederation Generale du Travail visiting 15 th International Brigade.**

la núm. 18 es veu l'activitat al quarter i a la 19, es veu Jesús Varela, (àlies Lorenzo Varela), comissari de la XIII BI, i Jose Maria Sastre, comissari de la 35a Divisió, amb uns delegats de la Confederació Nacional del Treball de França. Cal dir que els voluntaris francesos, majoritàriament de la zona de París, van ser els qui més homes i recursos van aportar a les forces de les Brigades Internacionals.

La fotografia 20 és la d'un partit de futbol jugat entre la 13a i la 15a Brigada al camp de futbol de Tàrrega situat a la zona del Riambau, i la núm. 21 és una vista de Tàrrega, feta pels reporters nord-americans, des d'un hort del Callet molt proper a la ravaleta de Sant Agustí.

La fotografia 22 és de Samuel Wren (1898-1985), de Wilkes Barre - Pennsylvania, comandant de

**Foto 20: “Football game, 13th and 15th International Brigades”. Tàrrega Maig 1938.**

(Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_1154).



**Foto 21: “Spain 1938, scene in Tarrega”. Tàrrrega Maig 1938.**

(Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_1402).



Brigada i de l'Estat Major, a l'actual carrer de Sant Pere Claver, al fons a l'esquerra es divisa la silueta del poble del Talladell.

La fotografia 22 és del poeta, periodista i escriptor americà Edwin Rolfe, jueu d'ascendència russa que després de la guerra recordava el paisatge de la nostra terra en aquest poema:

***“the cliff-capped hills, the  
Heads of these Catalan hills, where dwell  
Only the very old now  
and where bombers drone  
The hour of rising”***

***“els penya-segats dels turons  
els cims d'aquests tossals catalans, on habiten  
Només els més antics ara  
i per on hi sobrevolen els bombarders.  
Arriba l'hora de pujar”<sup>9</sup>***

La fotografia 24 és del Lieutenant William Mitchell Digges, de New Orleans, Louisiana, mort a Tàrrrega a finals de maig del 1938 com a conseqüència de les ferides causades per un tret accidental de la seva arma. Els seus companys parlen d'“accidental suicide”. Fins a l'ofensiva d'Aragó havia estat l'ajudant del comandant Robert Merriman.

<sup>9</sup> Edwin Rolfe; *Collected Poems*. University of Illinois Press. 1997



Sabem que abans d'allistar-se a les Brigades Internacionals havia estat soldat als Marines de U.S., tal com explica James Neugass al llibre: *War is Beautiful: An American Ambulance Driver in the Spanish War*. NEW Press, 2008: "Bill Diggs ens ha vingut a veure aquest vespre. Bill o "General Diggs" que és tal com l'anomenaven, havia nascut a New Orleans. Pel fet que ell havia servit a l'exèrcit dels Estats Units d'Amèrica, i havia après el castellà al Panamà, a Puerto Rico i a les Filipines, ell era el secretari de la Brigada: el general Diggs sempre ho sabia tot i parlava de tot. Estava convençut que ell era el protagonista determinant de totes les accions de combat d'èxit de les Brigades. "Jo vaig carregar amb les quatre metralladores

fins a dalt del turó i jo etc... etc... El general sempre ho sabia tot, quan ens mouríem i on aniríem"<sup>10</sup>

Sense aquest testimoni fotogràfic de la Photographic Unit of the 15th International Brigade "mai hauríem sabut que el dia 29 de maig del 1938 el "General Diggs" va ser enterrat al cementiri de Tàrrrega ni de la identitat de la persona que hi jeu. A partir de les imatges guardades a la Biblioteca de la Universitat de Nova York i que erròniament situen l'enterrament al cementiri de Mollerussa, sabem que en Digges descansa al nínxol 1.040 del cementiri de Tàrrrega, en una tomba anònima sense cap identificació.

**Foto 22: "Samuel Wren". Tàrrrega Maig 1938.** (Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_0217).

**Foto 23: Edwin Rolfe, Lincoln-Washington Battalion, May 1938.** Tàrrrega Maig 1938. (Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_0031).

**Foto 24: Lieutenant William Digges.** (Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_0944). (Moscow negative Number 5/188/88).



<sup>10</sup> James Neugass: *War is Beautiful: An American Ambulance Driver in the Spanish Civil War*. New Press, 2008. Pag. 88 i 162

**Foto 26: “Funeral of Lieutenant William Digges, (soldiers carrying coffin). Tàrrega Maig 1938.**  
 (Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_1388).



L'amic i company d'en Bill Digges, en William Susman, fundador dels “Arxius de les Brigades Internacionals Abraham Lincoln” (ALBA), va ser testimoni directe de la desgraciada mort d'en Bill a Tàrrega, quan encara no tenia ni 25 anys d'edat. Aquest és el testimoni extret de la publicació dels brigadistes veterans a l'escrit “The Funeral”.

*“Bill Digges and I were seated on some ammunition boxes with another box between us. We were cleaning our pistols. He had a Russian '45 caliber weapon. As a U. S. Army officer he had usually carried a U. S. '45. The main difference between the two guns was that the U. S. '45 would not fire*

*with the ammunition clip out. The Russian would. His clip was lying on the box. He suddenly pointed the pistol at me. I said “Don't kid around that way.” He mimicked me, putting the pistol to his own temple and repeating “Don't kid around that way.” Then he pulled the trigger and blew the top of his head open”.*

*“Bill Digges I jo estàvem asseguts sobre unes caixes de munició i hi havia una altra caixa entre nosaltres. Netejàvem les nostres pistoles. Ell tenia una arma russa del calibre '45. Com a oficial de l'exèrcit dels Estats Units estava acostumat a portar sempre una pistola americana del '45. La principal diferència entre les dues armes era que*

**Foto 27: “Funeral of Lieutenant William Digges”. Tàrrega Maig 1938.**  
 (Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_1139).





**Foto 28: "Funeral of Lieutenant William Digges". Tàrrega Maig 1938.**  
(Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_1140).

*la U.S. 45 no es disparava amb el clip de seguretat tancat. La russa no. El seu clip estava prop de la caixa. De sobte em va apuntar amb la pistola. Li vaig dir: "No facis el crio d'aquesta manera". Ell em va imitar posant la punta de la pistola al seu propi temple i repetint: "No facis el crio d'aquesta manera". Després va prémer el gallet i d'un tret es va obrir la part superior del cap".*

Les fotografies 26, 27, 28, i 29, de gran valor documental, són del funeral d'en Bill Digges al cementiri de Tàrrega, i gràcies a les fotografies que reproduïm en aquest reportatge s'ha pogut localitzar el seu nínxol, el número 1.040, anònim

i completament intacte. A la fotografia núm. 30a i 30b, podem veure l'estat actual de l'indret on va ser enterrat.

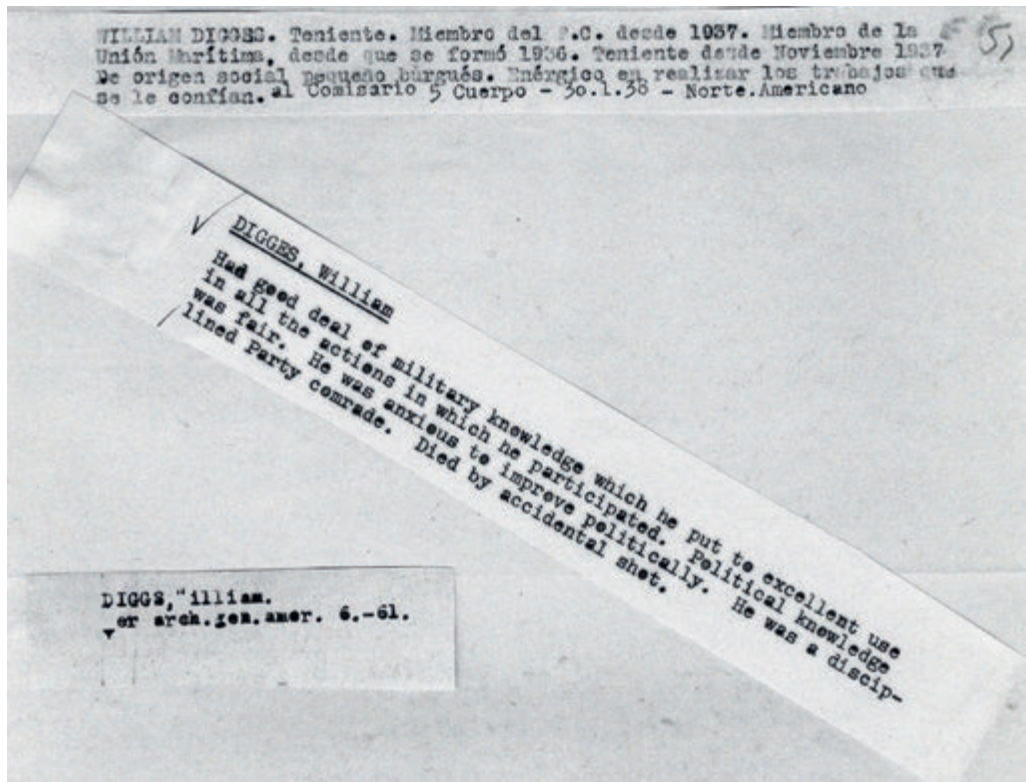
Al RGASPI que es el centre rus per a la conservació dels arxius d'història política i social, on es dipositen els arxius de la Komintern, trobem els documents dels informes interns sobre William Digges. A la foto 31 reproduïm una nota de principis del 1938 i una altra de després de la seva mort.

A la fotografia 32, feta també al cementiri de Tàrrega, hi trobem els principals comanda-



**Foto 29: "Funeral of Lieutenant William Digges". Tàrrega Maig 1938.**  
(Tamiment Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_1141).

**Foto 30a i 30b:**  
**Cementiri de Tàrraga.** Als dos nínxols superiors de la segona arcada començant per la dreta, hi trobem intacte el nínxol 1.040 del Lieutenant William Mitchell Digges de Lousiana, New Orleans. A la seva esquerra al nínxol 1.035 hi ha enterrat el soldat Juan Medina Palmero ,també de la 15a. Brigada Internacional.

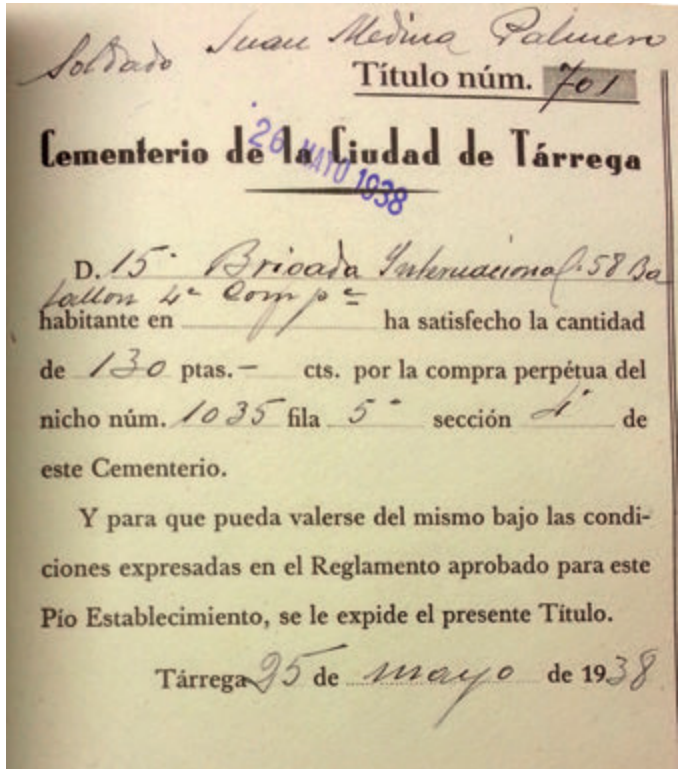
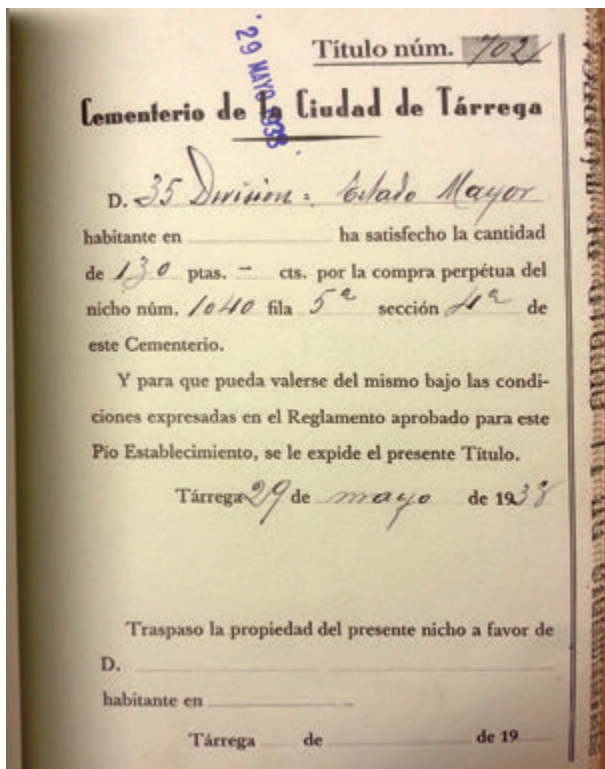


**Foto 31: Documents de la RGASPI de Moscou, amb informes sobre William Digges.**



**Foto 32: "Funeral of Lieutenant William Digges". Tàrraga Maig 1938.** (Tament Library, NYU, 15 IB Photo Collection, Photo #11\_1389).





ments de la 35a Divisió de l'Exèrcit Popular de la República: a l'esquerra, dret, el capità Radomir Smrcka del batalló Britànic i cap d'Informació, i a la dreta Hugh Slater, cap d'operacions, militar i escriptor (la seva novel·la "The Conspirator" fou duta al cinema amb Elizabeth Taylor, Robert Taylor i Honor Blackman) i el tinent coronel Julian Henriquez Caubin, militar canari i cap de l'Estat Major de la 35a Divisió, el qual fou un dels principals comandaments de l'Exèrcit Popular de la República a la Batalla de l'Ebre.

A l'Arxiu de l'Ajuntament, en el Registre Municipal dels enterraments del dia 29 de maig del 1938, hi consta l'abonament de la taxa de 130 pessetes per la compra del nínxol 1.040 a càrrec de l'Estat Major de la 35a. Divisió de l'Exèrcit Popular de la República. El mateix abonament pel nínxol que es troba a l'esquerra, el número 1.035, que correspon al soldat Juan Medina Palmero, de la 15a Brigada Internacional, però del qual no hem pogut trobar dades sobre el seu origen.

Els qui vam néixer anys després de la Guerra Civil, sabem com de gran era el silenci que l'en-

voltava i com de difícil era sentir-ne parlar. La guerra hi era, i del tot omnipresent. El temps es mesurava amb l'abans i el després de la guerra. Però ningú gosava dir res. Només, quan a algú se li escapava alguna anècdota, llavors sabies alguna cosa dels refugis i dels bombardejos, de la sirena de Cal Trepal, de les milícies, de la FAI, de la lleva del biberó, dels coneguts morts o desapareguts, de la guàrdia mora, dels capellans assassinats, de la vida a les cabanes, del parent amagat a les golfes, dels camps de concentració... Però sempre tot rere el filtre de la por... una por incrustada arreu i que encara sobreviu amb el desconeixement de la història més propera.

La publicació d'aquest reportatge, ha de servir per preservar, recordar, dignificar i honorar a totes les víctimes, i en especial als combatents de les Brigades Internacionals, de la nostra guerra civil.

Cal fer memòria i justícia històrica als qui durant anys han reposat en l'oblit i en l'anonimat, i que finalment rebran un digne homenatge al nostre cementiri municipal de Tárrega.

**Foto 33: Registre del Cementiri Municipal de Tárrega de l'enterrament al nínxol 1.040 del Lieutenant de les Brigades Internacionals William Digges.**

**Foto 34: Registre del Cementiri Municipal de Tárrega de l'enterrament al nínxol 1.035 del soldat Juan Medina Palmero del la 15a Brigada Internacional.**

**Foto 35: Estendard dels voluntaris xinesos de les Brigades Internacionals.**



**Foto 37: Fragments del llibret d'homenatge als brigadistes americans morts a la Guerra Civil**

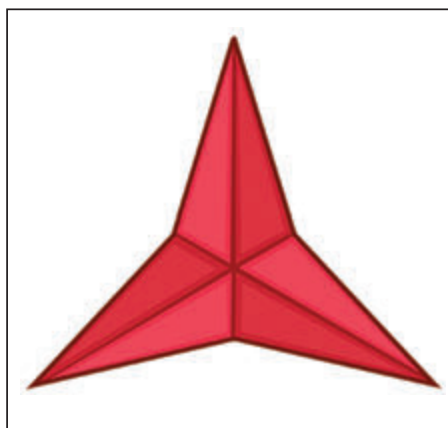


i dones que patien la segregació racial, la manca d'oportunitats o la desigualtat social. Homes i dones que veien com el feixisme amenaçava Europa i que l'any 1936 atacava amb foc i sang, i amb l'ajut de Hitler i Mussolini, el govern de la República Espanyola, escollit pel poble.<sup>11</sup>

## LA TASCA DE LES BRIGADES INTERNACIONALS

Els voluntaris de les Brigades Internacionals a la Guerra Civil Espanyola eren, en la seva majoria, joves voluntaris adscrits a moviments i partits comunistes o antifeixistes procedents de 54 països. El centre de reclutament es trobava a París, i estava coordinat pels partits comunistes francès i soviètic.

**Foto 36: La Internationalist Star. L'estrella de tres puntes que identificava les Brigades Internacionals.**



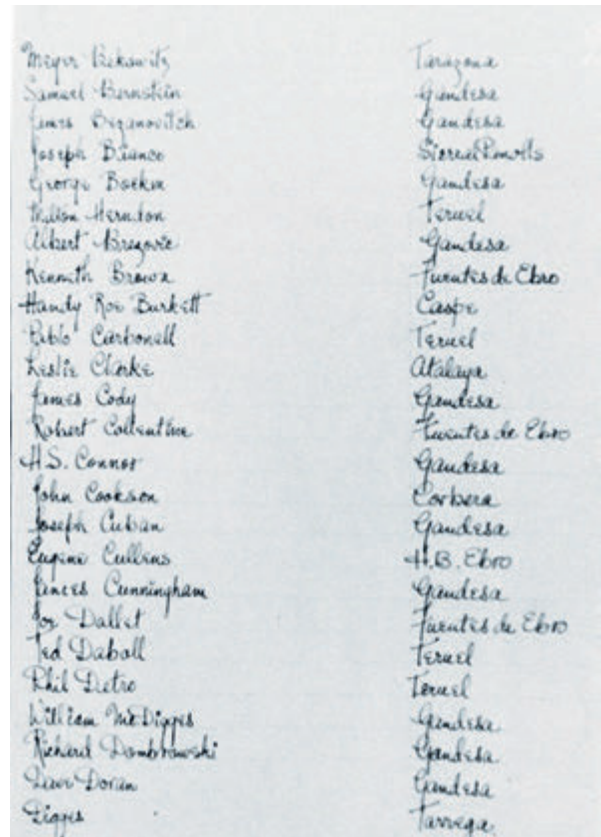
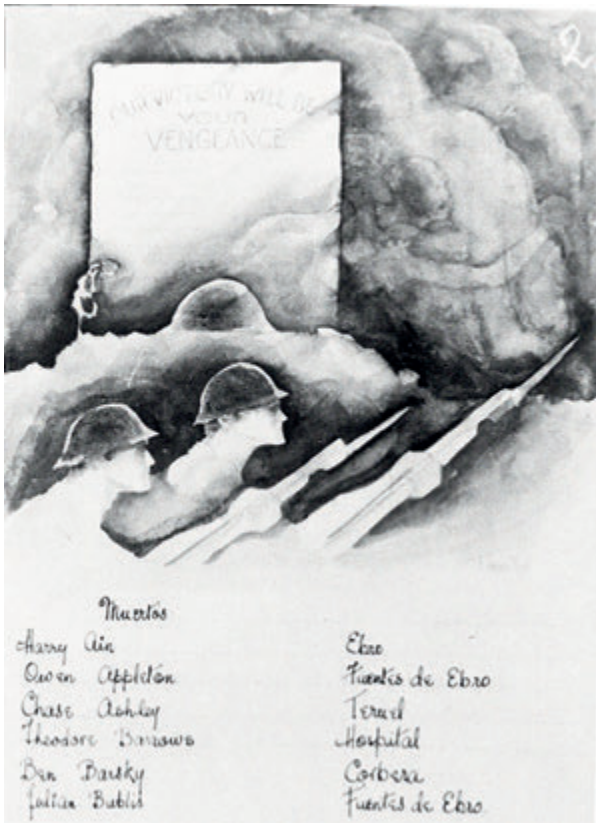
Ens diu Jordi-Martí-Rueda al seu llibre *Tocats pel vent*, que els prop de 40.000 dones i homes que van venir voluntaris a defensar la república amb les Brigades Internacionals a la nostra guerra, ho van fer per donar resposta a un sentiment. Un sentiment íntim, que ja els havia fet comprometre als seus països d'origen amb la causa de la democràcia, i dels drets civils i socials. Homes

Les Brigades Internacionals van lluitar per evitar la caiguda de Madrid al principi de la guerra, així com a la batalla de Guadalajara al març del 1937, on van derrotar les forces italianes. Més tard van participar en les batalles de Belchite, Brunete, Terol, Aragó i la de l'Ebre, que foren el preludi de la derrota de la República. Bona part d'artistes, escriptors, polítics i intel·lectuals d'arreu del món van fer costat a la causa de la República, i molts d'ells van lluitar o participar personalment en la lluita.

Podem destacar l'escriptor i brigadista George Orwell de *Homenatge a Catalunya*, o a Ernest Hemingway de *Per qui toquen les campanes*, que visità les tropes durant l'any 1938. Els reporters i fotògrafs Robert Capa, Gerda Taro o David Seymour, l'actor nord-americà Errol Flynn, així com desenes de metges i infermeres que es van desplaçar als escenaris de la guerra.

Hi ha un fet que, pel seu valor moral, sempre estarà present en la nostra memòria col·lectiva. Fou l'homenatge de comiat que el poble de Barcelona i de Catalunya va fer a les Brigades Interna-

<sup>11</sup>Obra citada: *Tocats pel vent*. Cinc històries humanes de les Brigades Internacionals i la Guerra Civil. Pàg. 12



cionals el dia 15 de novembre del 1938. Quan la desgraciada "Ileva del biberó" ja havia escampat la seva sang a les ribes de l'Ebre, quan la guerra estava perduda, quan les bombes del feixisme s'acarnissaven en les ciutats i viles del país, els ciutadans de Barcelona van sortir al carrer per omplir de flors, d'afecte i de gratitud aquells joves d'arreu del món que havien vingut a casa nostra a defensar amb dignitat els seus ideals.

Per Albert Camus la Guerra Civil fou la "dernière grande cause" per la qual va valer la pena lluitar. Però també ens diu: «C'est en Espagne que ma génération a appris que l'on peut avoir raison et

être vaincu, que la force peut détruire l'âme et que, parfois, le courage n'obtient pas de récompense. C'est là, sans aucun doute, ce qui explique pourquoi tant d'hommes à travers le monde considèrent le drame espagnol comme une tragédie personnelle.»<sup>12</sup>

El resultat és que, encara avui, tant ells com els qui han seguit mantenint la flama de l'estrella de tres puntes, reivindiquen l'esperit de la memòria històrica per aconseguir fer justícia d'una vegada i per totes a les desenes de milers de morts que encara jeuen en vergonyoses fosses comunes arreu de l'Estat.

**Fotos 38-39: A la darrera línia s'esmenta Digges i Tàrraga, el lloc on morí.**

<sup>12</sup> José Jornet: Républicains espagnols en Midi-Pyrénées: exil, histoire et mémoire. Presses Univ. du Mirail, 2005 - 362 pàgines. Pàg. 175

